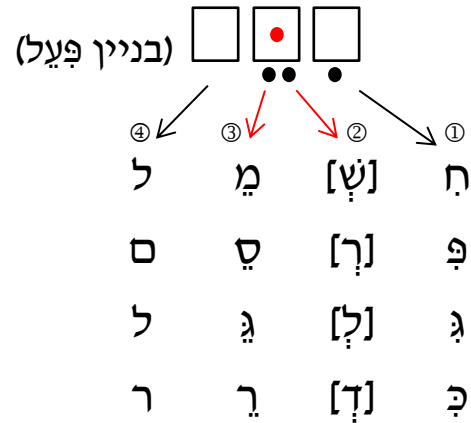

גזרת המרובעים

כאפי האזרה

1. לגזרה זו שייכים כל הפעלים בעלי ארבעה עיצורי שורש ("שורש מרובעי").
2. פעלים בגזרת המרובעים נגזרים אך ורק בבניינים הדגושים: פיעל, פועל והתפעל. פעלים אלה הם למעשה הרחבה של תבניות הפועל בבניינים הדגושים, שהיא הדרך השכיחה ביותר ליצירת פעלים חדשים בעברית החדשה.
3. הדגש החזק התבניתי (הדגש הכפלן) בבניינים הדגושים מתפצל לשניים ומאפשר את "היכנסותו" של עיצור חדש. העיצור החדש הוא תמיד העיצור השני והוא תמיד מנוקד בשווא נח.
4. בפעלים מגזרת המרובעים לא נמצא דגש חזק תבניתי (כי התפצל), אלא רק דגש קל באותיות בגי'ד כפ"ת או לפעמים גם דגש חזק משלים שהוא תלוי סביבה.

לגול לאחור

ניתן "לגלגל אחורה" את הפועל המרובע לתבנית הראשונית שלו (כמו בגזרת השלמים), ועל ידי כך לגלות את הבניין שלו – פיעל, פועל או התפעל:

- לגול לאחור

  1. שימו את אות השורש השנייה בסוגריים.
  2. הציבו אותיות פע"ל מתחת לשלוש האותיות האחרות.
  3. העתיקו את המוספיות (רלוונטי רק לבניין התפעל).
  4. העתיקו את הניקוד.
  5. החזירו את הדגש החזק התבניתי (הכפלן) שהתפצל.

ח[נש]מל
פ ע ל
ם ם ם (פעל)

התח[נש]מל
פ ע ל
הת פ ע ל

ח[נש]מל
פ ע ל
ם ם ם (פעל)

הת ם ם ם (התפעל)

כיצד נבדיל בין הבניינים פועל, פועל והתפעל בעזרת המרכיבים?

- בבניין **פועל** נראה בזמן עבר, גוף נסתר ארבע אותיות וחיריק באות הראשונה.
- בבניין **פועל** נראה בזמן עבר, גוף נסתר ארבע אותיות וקובוץ באות הראשונה.
- בבניין **התפעל** נראה בזמן עבר, גוף נסתר שש אותיות, כאשר השתיים הראשונות הן **הת** או שנראה את הצורות המיוחדות של התפעל (הִסְתַּתְּ, הִשְׁתַּתְּ, הִשְׁתַּתְּ, הִשְׁתַּתְּ, הִצְטַתְּ או חִדְיִתְּ).

השמל (=פעל), השמל (=פעל), התחשמל (=התפעל)

צורות מיוחדות בבניין התפעל בגזרת המרובעים

כמו בגזרת השלמים, גם בגזרת המרובעים יש צורות מיוחדות בבניין התפעל, שניתן לחלק אותן לשתי קבוצות:

קבוצה ראשונה – זוכרים: הסת, השת, הזד, הצט

הסתחרר, השתדרג, הזדעזע, הצטמרר

- ההבדל בין השלמים למרובעים: כאן (בניגוד לשלמים) מתקבל פועל בעבר נסתר בעל שש אותיות.
- בפעלים מרובעים אלה אין דגש חזק תבניתי (כי התפעל).

לְזִיָּהוּי הַשּׁוֹרֵשׁ בְּצוּרֹת אֱלֹהִים מוֹרִידִים אֵת הָאֵת הַרְאֵנָה וְהַפְּעִיִּית (כמו הפעמיט):

הִסְתַּחֲרַר – סחרר; הִשְׁתַּדְּרַג – שדרג; הִזְדַּעְזַע – זעזע; הִצְטַמְרַר – צמרר

קבוצה שנייה – סימן זיהוי: חִדְיִתְּ (חיריק בתחילית + דגש ופתח באות השורש הראשונה), למשל:

הטשטש, הדרדר, הדלדל

לְזִיָּהוּי הַשּׁוֹרֵשׁ בְּמַקְרָה חִדְיִתְּ, מוֹרִידִים אֵת אֵת הַשּׁוֹרֵשׁ הַרְאֵנָה (כמו הפעמיט):

הִטְשַׁטַּשׁ – טשטש; הִדְרַדְּרַר – דרדר; הִדְלַדְּלַל – דלדל

פעלים שסימן הזיהוי שלהם הוא חִדְיִתְּ הם תוצאה של הידמות מלאה, למשל – שורש דלדל בבניין התפעל: *הִתְדַלְּדַל < *הִדְדַלְּדַל < הִדְדַלְּדַל (חיריק דגש פתח); הדגש בדלית הראשונה הוא דגש חזק משלים.

דוגמה להזדהות צורות שלמים מרובעים:

החניך **תִּדְרַךְ** על ידי המדריך שלו בתנועה. (=עבר נסתר) – תִּדְרַיִךְ, פֶּעַל, עֵבֶר, נִסְתַּר

החיילת **תִּדְרַךְ** מחר על ידי הקצין. (=עבר נסתר): הִדְרַכָּה ← הִדְרַךְ – דְרַיִךְ, פֶּעַל, עֵתִיד, נִסְתַּר